

شهروند | بلاز هشت‌سال پیش بر سر شمشاد‌های هیرکانی نازل شد؛ از سال ۸۹ بیماری قارچی آمد و سال ۹۵ آفت به جنگل رسید در این سال‌ها، گروه‌های بزرگی از شمشادها بی آن که وقتی برای احیا داشته باشند، زیر بار بیماری «بلایت» و شش‌پره‌ها، خشک شدند و کسی نخواست یا نتوانست در دشتان را دوا کند. نه آفت و نه بیماری، هیچ کدامشان قبلا در ایران دیده نشده بودند، هر دو خاص شمشاد بودند و در دوره‌ای کوتاه به این گونه حمله‌ور شدند و شمشادها را خشکاندند. با این که سازمان جنگل‌ها اعلام کرد که به محض طغیان شش‌پره‌ها، ظرف یک‌ماه آفت را شناسایی کردند تا مشکل حل شود اما شش‌پره‌ها هنوز در جنگل‌های هیرکانی می‌پزند. براساس آخرین آمار این سازمان سطح آلودگی شمشادزارهای استان‌های شمالی کشور به آفت شش‌پره تا مراد امسال به ۸۵۰۰ هکتار رسیده است. قارچ بلایت یا «سوخستگی شمشاد» هم بخشی از شمشاد‌های استان‌های گیلان و مازندران را به خود آلوده کرده و اکنون عامل اصلی خشکیدن شمشادهاست. رئیس انجمن جنگلیانی ایران می‌گوید، دوسوم شمشادها با وجود این آفت و بیماری خشکیده و سوخته‌اند و تا امروز جدیتی در برنامه‌های مقابله با این تهدیدات وجود نداشته است، اگر چه این مشکل جدی است. هر چند همین دوهفته مدیر کل دفتر حفاظت و حمایت منابع طبیعی سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور اعلام کرد که این سازمان برای مقابله با آفت شش‌پره از سال ۹۵ تاکنون حدود ۳۰ میلیارد ریال هزینه کرده است.

چقدر شمشادمانده؟ کسی نمی‌داند

«اگر سطح رویشگاه‌های شمشاد ۷۰ هزار هکتار باشد، اکنون ۴۰ هزار هکتار آن خشکیده است.» درباره آمار شمشادها رقم دقیقی وجود ندارد. هادی کیادلیری، رئیس انجمن جنگلیانی کشور این‌طور می‌گوید. مساحت کل رویشگاه‌های شمشاد شمال کشور، حدود ۷۲ هزار هکتار از عرصه‌های جنگلی استان‌های گیلان، مازندران و گلستان است. این آمار است که سازمان حفاظت محیط‌زیست پیش‌تر اعلام کرده است. سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری اما این میزان را ۴۲ هزار هکتار برآورد می‌کند و بعضی مسئولان هم گاهی عددی می‌دهند ۴۴ هزار هکتار. آمار دقیق مشخص نیست ولی هر چه باشد، ۸۵۰۰ هکتار آلوده به شش‌پره است و میزان نامعلومی هم به بیماری بلایت دچار شده.

اصل ماجرا مشکوک است

کیادلیری، عضو هیأت‌علمی دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی واحد علوم و تحقیقات معتقد است؛ اصل ماجرای بیماری و آفات مشکوک است. او به «شهروند» می‌گوید: «منی شود در طول پنج‌سال دو عامل خاص از بین رفتن این گونه، به شمشادها حمله کنند. شمشاد گونه‌ای باستانی است، عمری اندازه عمر جنگل‌های هیرکانی دارد. نادر و قدیمی است و در تمام این قرن‌ها دوام آورده. حالا چطور شده که در عرض چندسال یک بیماری بیاید و ۷۰-۶۰ درصد شمشادها را نابود کند و باقیمانده‌اش هم آلوده به آفت و خشک شود و بسوزد. اول یک بیماری قارچی آمد، کمر درختان را شکست. با این که بخشی از شمشادها جان سالم به در برده بودند، بار دیگر آفت شش‌پره آمد و بخش دیگری از آنها را از بین برد.»

زوال شمشادها از سال ۹۰ شروع شد، با آمدن یک‌جور بیماری قارچی خارجی. کیادلیری از سال مقاله‌ای نوشت و هشدار داد که فاجعه خشکیدن شمشادها در راه است: «این مشکل در قسمت‌های غربی شمال کشور، یعنی اطراف گیلان پدید آمده بود. اما توجه به هشدارها نکردند. مدیران ما حتی زحمت نمی‌کشیدند که بیابند و آثار بیماری را در عرصه مشاهده کنند. این‌طور شد که بیماری تا مازندران رسید. شمشادها گروه‌گروه زندگی می‌کنند و با آن بیماری در صد زیادی از آنها نابود شدند، هر چند بعضی از

در هر بار تمرین پناهگیری، در محل‌های امن پناهگیری کنید تا انجام این عمل در زمان وقوع زلزله، نیاز به صرف وقت نداشته باشد.

هشدار سریع برای کاهش ۴ تا ۸ درجه‌ای دما

سازمان هواشناسی اعلام کرده سامانه بارشی که در روزهای گذشته در کشور فعال بوده، در حال تضعیف و عبور از کشور است و روز چهارشنبه در شمال شرق کشور آفت دما رخ می‌دهد که در آن دمای هوا حدود ۴ تا ۸ درجه نسبت به روزهای پیش سردتر خواهد شد. احد وظیفه، کارشناس این سازمان در این باره گفت: «در برخی مناطق غرب کشور گبار پراکنده باران، بر برخی مناطق شمال غرب بارش خفیف، در سواحل دریای خزر، بارش پراکنده، شرق سواحل دریای خزر باران و در خراسان شمالی برف و باران و در خراسان رضوی و جنوبی ر گبار پراکنده داریم.» همچنین در استان هرمزگان و تنگه هرمز، شرق خلیج فارس، جنوب سیستان و بلوچستان و دریای عمان ر گبار باران و در سواحل شرقی خزر باران و در ارتفاعات برف، در گلستان باران و برف، در خراسان شمالی برف؛ در نیمه‌شمالی خراسان رضوی برف و در خراسان جنوبی و برخی مناطق جنوبی خراسان رضوی برف و باران پیش‌بینی می‌شود که شدت بارش‌ها در گیلان و غرب مازندران خواهد بود.»

رئیس اداره حفاظت و آبخیزداری

گزارش «شهروند» درباره گونه‌های بومی جنگل‌های شمال ایران که از ۸ سال پیش در معرض تهدیدند

کابوس شمشادها

او خبر می‌دهد: «بیماری و آفات جنگل‌های زاگرس هم به شمال کشور رسیده است؛ آفات ابریشم‌خوار، جوانه‌خوار بلوط و همین‌طور بیماری ذغالی بلوط. بسیاری از آفات غرب کشور به شمال رسیده است، اما به این موضوع بی‌توجهاند.»

آخرین آمار از سازمان جنگل‌ها

بهمین اسفندباری، مدیر کل دفتر حفاظت و حمایت منابع طبیعی سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور مراد امسال خبر داد پس از شناسایی شش‌پره در سال ۹۵، ظرف مدت یک ماه، دستورالعمل مبارزه با آن تدوین و عملیات مبارزه شامل محلول‌پاشی در همه سطوح قابل دسترسی و اقدامات مکانیکی نظیر نصب تله‌های فرمونی و تله‌های نوری انجام شد. با این که ۸۵۰۰ هکتار سطح آلوده

بیماری‌های زاگرس به شمال رسید

این بیماری و آفت خارجی چطور به ایران آمد؟ با نهال‌های وارداتی؟ از طریق اشخاص؟ رئیس انجمن جنگلیانی می‌گوید کسی نمی‌داند: «این مسأله به ضعف‌های بخش گیاه‌پزشکی سازمان حفظ نباتات برمی‌گردد. آنها باید آفات و بیماری‌های حاشیه کشور را شناسند و باخبر باشند از احتمال ورود آنها به کشور. باید معیار را چک کنند که اگر نهال و گونه‌ای وارد می‌شود، قرنطینه‌ای وجود داشته باشد، هم قرنطینه خارجی، هم داخلی. البته قرنطینه داریم، اما بیشتر به بخش کشاورزی و میوه‌ای مربوط است. آنها به بخش‌های جنگلی زیاد توجه نمی‌کنند، جز در مواردی که به واردات چوب مربوط است. یکی از احتمالات ورود آفات و بیماری‌ها به واردات چوب برمی‌گردد و در حالی که ما برای دفاع از تنفس جنگل، خواهان واردات چوب هستیم، آنها صورت مسأله را پاک می‌کنند و خیلی ساده می‌گویند خوب، واردات چوب را متوقف کنیم، چون ممکن است آلوده باشد. هیچ‌وقت کار علمی نکرده‌اند که هم واردات چوب داشته باشیم هم بیماری‌ها را کنترل کنیم.» به گفته رئیس دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، ۱۲۶ هزار هکتار از جنگل‌های شمال کشور در سال‌های اخیر با طغیان آفات خارجی تهدید شده‌اند و این مسأله به ضعف آگاهی و ناتوانی سازمان جنگل‌ها هم مربوط است: «بخش گیاه‌پزشکی سازمان جنگل‌ها هم در خواب است. معاونت جنگل و حفاظت هم در این باره مسئول‌اند، اما به جای حل مسأله، فقط افراد را حذف می‌کنند و آب از آب تکان نمی‌خورد. از چندسال پیش بارها عوامل خطر ساز و طریقه پیشگیری را گفته‌ایم و شناسایی قارچ در حد دو سه ماه انجام شد و کار را رها کردند. آنها جز در حد نمایشی کاری نکردند.»

به شش‌پره وجود دارد، اما چون بخش اعظم شمشادزارها به‌طور پراکنده و در مناطق صعب‌العبور قرار دارند و دسترسی به آن مناطق امکان‌پذیر نیست، مقابله با آفات این بخش‌ها هم سخت‌انجام می‌گیرد.

بر اساس گزارش‌های سازمان جنگل‌ها، آن چه امسال برای مقابله با تأثیرات این آفت انجام شده، مساحت‌یابی و شناسایی مناطقی که شمشاد‌های آن خشک شده‌اند، جداسازی مناطقی که ریشه شمشادها زنده‌اند و بخشی که شمشاد‌هایش سبز هستند و محلول‌پاشی مناطق آلوده است تا ز خشک شدن شمشادها جلوگیری شود.

برای مقابله با بیماری بلایت هم استان‌های شمالی با روش‌های مختلف در مناطق آلوده با این قارچ مبارزه می‌کنند و آن چه کار مبارزه را پیچیده کرده، زنده‌مانی بذر این قارچ در خاک به مدت پنج‌سال است. در حال حاضر اما بیشترین عملیاتی که برای مبارزه با این قارچ صورت گرفته، عملیات بهداشتی است که در آن شاخ و برگ‌های آلوده از جنگل خارج و سوزانده می‌شود. این در حالی است که در مناطقی که شمشادها به قارچ آلوده بودند، آفت شش‌پره خسارت جدی به این درختان وارد کرده است. حالا قرار است امسال شمشاد‌هایی که خشک شده‌اند از جنگل بیرون آورده شوند و از آنجایی که درخت شمشاد جزو گونه ممنوع‌القطع است مجوز این کار باید از سوی شورای عالی سازمان جنگل‌ها، صادر و با تشخیص گیاه‌پزشکی انجام شود.

اوایل بهمن‌ماه اعلام شد که سازمان جنگل‌ها برای مقابله با آفت شش‌پره از سال ۹۵ تاکنون حدود سه‌میلیارد تومان در قالب اقدامات مکانیکی، مدیریتی و محلول‌پاشی بیولوژیک هزینه کرده است، اما صعب‌العبور بودن بسیاری از مناطق و در دسترس نبودن برای مبارزه و ویژگی‌هایی نظیر چندنسلی بودن آفت شش‌پره شمشاد و سرایت سریع آن در سایر مناطق تحت کنترل، باعث شده با وجود اقدامات کنترلی متاسفانه بخش وسیعی از شمشادها بر اثر بیماری بلایت و شش‌پره خسارت جدی ببینند. سازمان همچنین برای مبارزه با آفت شش‌پره برنامه اجرایی را با هماهنگی استان‌ها برای سال ۹۸ تهیه کرده است.

این اقدامات سازمان در حالی است که تیرماه امسال رئیس اداره حفاظت و حمایت منابع طبیعی و آبخیزداری استان مازندران - نوشهر هشدار داد که در صورت انجام نشدن مبارزه جدی با بیماری پروانه شش‌پره و بلایت شمشاد‌های غرب مازندران، شمشادستان‌های این منطقه از بین خواهند رفت. به گفته او تنها ۵۰۰ هکتار یعنی کمتر از ۶ درصد از ۸۵۰۰ هکتار شمشادستان‌های غرب استان باقی مانده است. از ۸۵۰۰ هکتار از رویشگاه‌های شمشاد غرب مازندران در سال‌های اخیر ۵ هزار هکتار آن بر اثر بیماری بلایت شمشاد و ۳ هزار هکتار دیگر هم به دلیل آفت پروانه شش‌پره خشک شدند و از بین رفتند و هم‌اکنون ۴۰۰ هکتار از این ۵۰۰ هکتار شمشاد غرب مازندران که قبلاً آلوده نشده بودند به بیماری مبتلا شده‌اند.

درباره شمشادها و بیماری‌ها

شمشاد از گونه‌های منحصر به فرد جنگل‌های هیرکانی است و عمری به قدر عمر این جنگل‌های تاریخی دارد. شمشاد درخت همیشه سبزی است که با نام علمی «یوکسوس هیرکانا» در فهرست گونه‌های گیاهی در خطر انقراض اتحادیه بین‌المللی حفظ طبیعت (IUCN) قرار گرفته است؛ توده‌ای تاریک از گیاهان که خود پناهگاهی برای حیات وحش است و نمادی از جنگل‌های شمالی ایران.

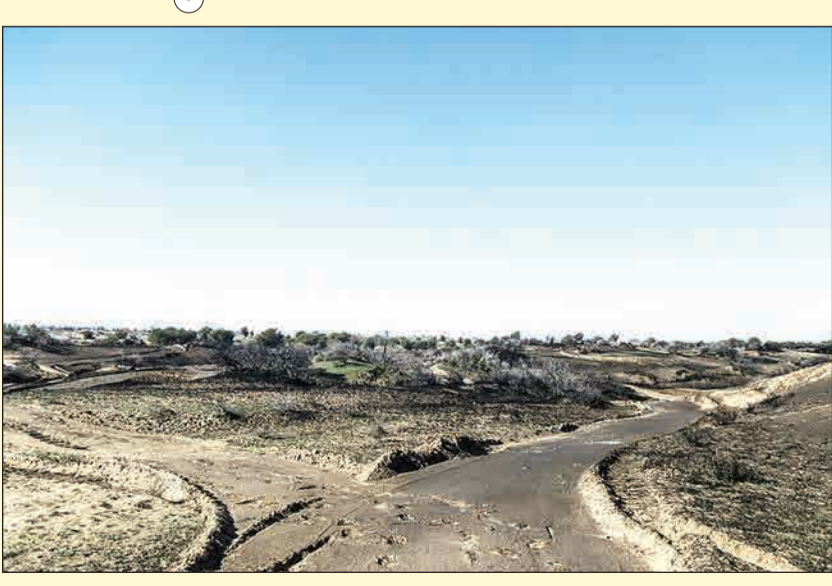
بیماری بلایت یا سوختگی شمشاد در ایران نخستین بار در سال ۱۳۸۹ در جنگل‌های آستارا و تالش دیده شد و در جنگل‌های هیرکانی از غرب به شرق گسترش یافت و در سال ۹۱ به جنگل‌های نوشهر رسید و این کاری بود که با شمشاد‌های کرد، سوختگی، ریزش برگ‌ها و خزان یکنواخت نهال‌ها، درختچه‌ها و درختان.

شش‌پره شمشاد هم خردادماه سال ۱۳۹۵ به‌عنوان یک آفت جدید برای نخستین بار در ایران در توده‌های شمشاد شهرستان چالوس مشاهده شد. لاو این آفت از طریق تغذیه از برگ، پوست و سرشاخه‌های شمشاد در طول چهار نسل در هر سال باعث خزان و سرخشکیدگی و در برخی موارد موجب مرگ کامل درختان جوان شمشاد می‌شود.

شمشادها گونه‌های منحصر به فرد جنگل‌های هیرکانی است و عمری به قدر عمر این جنگل‌های تاریخی دارد. شمشاد درخت همیشه سبزی است که با نام علمی «یوکسوس هیرکانا» در فهرست گونه‌های گیاهی در خطر انقراض اتحادیه بین‌المللی حفظ طبیعت (IUCN) قرار گرفته است؛ توده‌ای تاریک از گیاهان که خود پناهگاهی برای حیات وحش است و نمادی از جنگل‌های شمالی ایران.

بیماری بلایت یا سوختگی شمشاد در ایران نخستین بار در سال ۱۳۸۹ در جنگل‌های آستارا و تالش دیده شد و در جنگل‌های هیرکانی از غرب به شرق گسترش یافت و در سال ۹۱ به جنگل‌های نوشهر رسید و این کاری بود که با شمشاد‌های کرد، سوختگی، ریزش برگ‌ها و خزان یکنواخت نهال‌ها، درختچه‌ها و درختان.

شش‌پره شمشاد هم خردادماه سال ۱۳۹۵ به‌عنوان یک آفت جدید برای نخستین بار در ایران در توده‌های شمشاد شهرستان چالوس مشاهده شد. لاو این آفت از طریق تغذیه از برگ، پوست و سرشاخه‌های شمشاد در طول چهار نسل در هر سال باعث خزان و سرخشکیدگی و در برخی موارد موجب مرگ کامل درختان جوان شمشاد می‌شود.

آفت مالج‌پاشی در خوزستان

در تاریخ ۱۸ آذر سال ۹۶ فاز اول طرح تثبیت ۱۰ هزار هکتار از شنزارهای خوزستان جهت مقابله با ریزگردهای داخلی با استفاده از روش مالج‌پاشی در شنزارهای روستاهای سوسنگرد و منطقه جنوب و جنوب‌غربی خوزستان آغاز شد، اما پس از گذشت یک سال از این طرح، به آسیب محیط‌زیست خوزستان تبدیل شده و در این یک سال گونه‌های گیاهی و حیوانی بسیاری را از بین برده است. در این بین فعالان محیط‌زیست نسبت به مضرات مالج‌پاشی و از بین بردن اکوسیستم خوزستان هشدار داده‌اند، اما تا به الان مسئولان دلیلی برای انجام این طرح نیاورده‌اند. / مهر

عکس نوشت